

1888-10-06

þÿ ‘ À ¿ Ã À ¬ Ã ¼ ± Ä ± ¿ ´ ¿ ¹ À ¿ Á ^{1 0} Î ½
þÿ Ã · ¼ µ ¹ Î Ã µ É ½ “ µ É Á ^{3 -} ¿ Å £ . ! Á ± ^{3 0}

þÿ • Á µ Å ½ · Ä ^{1 0} ì Á ì ³ Á ± ¼ ¼ ± Coop 2002

Library of Neapolis University Pafos

<http://hdl.handle.net/11728/8607>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΟΔΟΠΟΡΙΚΩΝ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗ.

Γεμια
Γ.Σ. Φραγκούδης
Βασι
Καρναβι
Ολυμπιος
Ασκαίωσιντες
Νερο-Ποτάμια
Σαλαμια
Παρος ✓
Κωθραια
Λεωκυβια
Αμμοκωβτος

- Ζώνη περικαλλών πόλεων μεγά-
λων διαφόρων εποχών περιέζωνε την
Κύπρον παρά την ακτήν της θαλάσ-
σης εκτισμένων τὰ πλείστον ἕνεκα
τοῦ ναυτικοῦ χαρακτήρος τῶν ἐπι-
δρομείων κατακτητῶν, οἵτινες παρά
τοὺς ὄρους καὶ τοὺς λιμένας, εἰς οὓς
ἀφῆσαν πὰς νῆας αὐτῶν, ἐκτίον καὶ
τὰς πόλεις καὶ τὰ ἱερά τοῦ.

Ὅπως ἠθέλων νῦν νὰ ἐπιπερθῇ
τὰ ἀρχαῖα τῆς νήσου μέρη οὐκ ἄλ-
λο ἔχει ἢ νὰ ἐκράμη παραλίως καὶ
ἐκαστὸν βῆμα θ' ἀπαντήσῃ ἐρεί-
πια μεγαλοπρεπῶν παλαιῶν ἰσχυρῶν καὶ
λείψανα οἰκοδομημάτων πάσης ἐπο-
χῆς καὶ πάντων τῶν κατακτητῶν.
Οἱ Φοίνικες καὶ οἱ Ἕλληνες, οἱ Βυ-
ζαντινοὶ καὶ οἱ Ἑνετοί, οἱ Λουζινιᾶ-
νες καὶ οἱ Τούρκοι, ἰδοὺ οἱ τὰ πλειό-
τερα ἐν τῇ νήσῳ ἐγκαταλείψαντες
μνημεῖα κατὰ τὴν διαβατικὴν αὐ-
τῶν καὶ μακροχρόνιον κατὰ τὸν μᾶλ-
λον καὶ ἥττον διαμονὴν ἐν Κύπρῳ,
ὧν πλείστα εἰσὶν ἀξία ἰδιαίτης
προσοχῆς καὶ μελέτης. Ἐδῶ ἐρείπια
πόλεων φοινικικῶν, ἐκεῖ λείψανα να-
ῶν ἑλληνικῶν, ἀλλαχοῦ πληθὺς βυ-
ζαντινῶν ἐκκλησιῶν ἑνετικά φρούρια,
ὕψηλοι καὶ κορυφαὶ τῶν Λουζινιάνων
πύργαι, αεράια καὶ λουπρά καὶ τοῦ
Μωάμεθ τεμένη, διατηρούμενα κατὰ
τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μνημεῖα τῆς
ἐκλιπούσης τῶν τούρκων ὤμης δεσπο-
τείας.

Καὶ ἐκεῖ καὶ ἐπὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια
τῶν περικαλλῶν ναῶν τῆς Ἀφροδί-
της, ἐντὸς τάφων πλουσιῶν νεκροπό-
λεων πληθὺς ἀρχαιοτήτων, ἱερῶν κει-
μηλίων διὰ τὴν κατέχουσαν αὐτὰ
χώραν, πλουσία λέει διὰ τοὺς ἀπαν-
ταχόθεν πρὸ πολλῶν δεκάδων ἐτῶν
προσδραμόντας εἰς Κύπρον Ἑβραίους,
οἵτινες ἐκόμισαν εἰς χώρας μεμακρυ-
σμένας καὶ ξένας τοῦ Κουρίου τοῦς
θησαυροὺς, τοῦ Ἰδαλίου καὶ τῶν ἄλ-
λων ἀρχαίων πόλεων τὰ τιμαλφῆ καὶ
ἱερά κειμήλια. Σουλτάνοι ὅμως τότε

ἐκυριάρχουν τῆς νήσου καὶ τὰ ἀγάλ-
ματα τῆς Ἀφροδίτης ἐθεωροῦντο κοι-
νοὶ λίθοι, τὰ δὲ χάλκινα σκεύη ἐ-
χρησίμευον πρὸς κατασκευὴν τηγα-
νίων καὶ μαγειρικῶν λεβήτων· ἀλλ'
ἤδη, ὅτε πεπολιτισμένη Πολιτεία δι-
οικεῖ τὴν Κύπρον καὶ ἴδιον ἢ νῆσος
ἔχει μουσεῖον, δὲν εἶναι φρικτόν, δὲν
εἶναι αἰσχρόν, νὰ φυγαδεύηται ὑπὸ
τὰ δαμάτα τῶν Κυπρίων, εἰς τὰ τέσ-
σαρα στήμια τοῦ ὀρίζοντος, ὅτι· εἰσέ-
τι πάλαιθεν κρύπτει τὸ ἔδαφος ἡ-
μῶν· Ἐὰν ἐγνωρίζομεν, ὅτι οἱ Κύπριοι
ἠδύνατο νὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἐκ τού-
του πρᾶξιπτοςαν διὰ παντός ἀπώ-
λειαν, ἢ κάλλιον ἔα· εἶχομεν τὴν
τεποιθῆσιν, ὅτι οἱ ἐν τῷ Νομοθετικῷ
Σώματι Κύπριοι βουλευταὶ ἠδύνα-
το πρὸς σφραγὴν νὰ μεταβληθῶσιν
εἰς ἥρωας μικροῦ δράματος, θὰ συν-
εβουλευομεν αὐτοὺς ν' ἀναγκάσωσι
τὴν ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν ὅπως δια-
φυλάξῃ ὅ,τι εἰσέτι δὲν ἐκλάτῃ.

« Ἄλλοτε ἢ Κύπρος, ἔλεγεν Ἄγ-
γλος τις, ἦν τὸ ἀνθος τῆς Μείσογειου,
ὠραία, ὑγαινή, εὐτυχὴ, αὐλογημένη·
δι' αὐτῶν πᾶν ἐκθέτω ἔχαιρέτιζον
αὐτὴν πρὸ πολλοῦ οἱ Μεγιστᾶνες καὶ
οἱ ποιηταί. Ὁ Σόλων τὴν ἐπέθησεν·
ὁ Ὀράτιος τὴν ἐλάτρευσεν, ὁ Ἅγιος
Λουδοβίκος δὲν ἠδύνατο, τὸ δὲ λεγό-
μενον, νὰ τὴν χορτάτῃ σήμερον, προσ-
έθηκεν ὁ Ἄγγλος, εἶναι μία ἔρημος.»
Βεβαίως· ὅταν τὸ πρῶτον ἐπισκέπη-
ται τις τὴν Κύπρον καὶ τὸ ἀτμόπλοι-
ον προσεγγίσῃ εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς
λιμένα, τὴν Λάρνακα (Κίτιον), δὲν
δύναται, ἢ νὰ ἀναφωνήσῃ μετὰ τοῦ
εἰρημένου Ἄγγλου, ὅτι ἡ Κύπρος εἶ-
ναι μία ἔρημος. Αὐχμηρὰ καὶ ἄδεν-
δρος πεδιάς ἀποτελεῖ ὀλόκληρον τὴν
περὶ τὸ Κίτιον πεδιάδα ἀπὸ τῆς μι-
κρᾶς βραχυῶδους γθαυαλῆς καὶ ἐη-
ζᾶς ὑπερκειμένης ὀροσειρᾶς μέχρι τῆς
θαλάσσης. Ἄλλ' ὅχι ἡ Κύπρος δὲν
εἶναι μία ἔρημος· Ἐὰν ἀποβιβασθῇ
τις εἰς τὰ βόρεια τῆς νήσου μέρη, ὡς
συνείληστον οἱ Ἕλληνας, εἴτε εἰς τὰ
ἀνατολικά, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι, εἰάν δια-
τρέξῃ τὴν χαρίεσσαν βορείαν τῆς νή-
σου ἀκτὴν, ἢ στέφει ἡ σειρά τῶν ὀ-
ρέων τῆς Κυρηναίας, εἰάν ἐπισκερθῇ

τὸ Καρπάσιον, ἐὰν ἀνέλθῃ τὰς ὑψη-
λάς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Ἀώου
(Μαχαιράδος) κορυφάς, εἰς τὰς κλι-
τύας τῶν ὁποίων πολλάκις ἢ καλλι-
κέλευθος ἀηδῶν ψάλλει τὸ περιπαθές
αὐτῆς ἄσμα, καὶ ὁπόθεν μινυρίζοντες
διαυγεῖς καταπίπτουσι ρύακες, καὶ
ἐνθα ἢ πεύκη, ἢ πλάτανος, ἢ κόμα-
ρος καὶ ὁ σγίνος καταστολίζουσιν ἐδῶ
μὲν τὰς ἀκρωφείας, ἐκεῖ δὲ τὰς χα-
ράδας καὶ τὰς ἀπότομους κορυφάς,
ὡς καὶ τὰ ὀμαλὰ ὄραπέδια, δὲν θ' ἀ-
ποκαλέσῃ μίαν ἔρημον τῆν Κύπρον,
ἣτις, παρὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους κα-
ταστροφάς κατὰ τοὺς δεινοὺς καὶ μα-
κροὺς τούτους τῆς δουλείας αὐτῆς
χρόνους, φυλάττει εἰσέτι καλλονάς,
καθιστάσας αὐτὴν ἐφάμιλλον, ἂν μὴ
ὑπερτέραν, τῶν ἀντιζήλων αὐτῆς ἀ-
δελφῶν, τῆς ὁμοιοπαθοῦς Κρήτης καὶ
τῆς ὠραίας Σικελίας. Μετὰ τὴν
Αἴτναν ὁ κυπριακὸς Ὀλυμπος ὑψεῖ-
ται τόσον ὑπερηφάνως, τὰ δὲ ἐπ' αὐ-
τοῦ δάση ὑπερτέρουσι τῶν τῶν δύο ἄλ-
λων τὴν τε ἔκτασιν καὶ τὸ κάλλος.
Παταμοὶ καὶ ρύακες ἀυλακοῦσιν αὐ-
τὴν καὶ ἀπειραπληθεῖς πηγαὶ διαυ-
γῶν ὑδάτων ἐκβλύουσι πανταχοῦ
τῶν δρεινῶν μερῶν.

Ἀπὸ τοῦ Ἀώου καταρρέει ὁ Πεδαι-
ος, ὁ μικρὸς οὐτός τῆς Κύπρου Νει-
λος, καὶ μετὰ τοῦ Ἰδαίου, ὅστις
ἄλλοτε ἐν χρόναις μεμακρυσμέναις εἶ-
δε τοὺς ἔρωτας τῆς θείας Ἀφροδίτης
μετὰ τοῦ ὠραίου Ἀδωνίδος, χύνεται
παρὰ τὴν περίπυστον Σαλαμίνα, τὰς
ποτὲ τῆς Κύπρου Ἀθήνας.

Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου κατέρχεται
κελαρύζων ὁ Κλάριος, ἀρδεύων θαυ-
μασίως τὴν μικρὰν τῆς Σολέας κοι-
λάδα, ἣν σχηματίζουσι τοῦ Ὀλύμ-
που τὰ κράσπεδα, καθήκοντα μέχρι
τῶν ἀκτῶν τῶν Ἑλληνικῶν Σόλων.

.....
"Ω! Ὁ Ὀλυμπος! Βεβαίως ἐνταῦ-
θα οἱ θεοὶ θά κατώκουν. Ὁ Ζεὺς ἐπ'
αὐτοῦ θά διέμενεν, ὅποτε ἐπεσκέπτε-
το τὴν νῆσον καὶ ὁ Γανυμήδης κα-
τὰ τὰ ραιδρὰ τῶν Θεῶν συμπόσια
θά ὠνοχέει τοῖς Ὀλυμπίοις ἀνθοσμί-
αν καὶ ξανθὴν κομανδοαρίαν, ἀληθὲς
νεκταρ διὰ θεῖα συμπόσια. Εἶχον σύμ-
πασαν τὴν νῆσον ὑπὸ τὰ δμματά

των, πρασίνην, άνθοστεφῆ, ἐξ ὑδάτων
περίρρυτον, περικαλλῆ καὶ εὐδαίμονα
καὶ μακρὰν ἐδλεπον διαγραφόμενα
ἀμυδρῶς εἰς τὸν ὄριζοντα τὰ ὄρη τῆς
Ἐλάσσονος Ἀσίας. Ἄρωμα καιομέ-
νου λιβανωτοῦ καὶ ἄλλων μύρων ἔ-
φθανε μέχρις αὐτῶν ἐκ τῶν ἱερῶν βω-
μῶν τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἡ φιλομει-
δῆς Παφία ἐκ τῶν ἐν Πάφῳ, Ἰδαλίῳ,
Γόλγοις, Κυθραία καὶ ἄλλων τεμε-
νῶν αὐτῆς ἀνήρχετο πτερόεσσα εἰς
τὸν Ὀλυμπον ὑπὸ τῶν Χαρίτων ἀ-
κολουθουμένη, ὡς φαῖδρυνῆ τὴν
θεῖαν ὁμήγουριν διὰ τῶν ἐπαγωγῶν
αὐτῆς λόγων. Ἠκολούθει δ' αὐτὴν
καὶ ὁ μικρὸς ὠραῖος υἱὸς τῆς καὶ ἐκ
τῆς φαρέτρας αὐτοῦ ἐξάγων τὰ ἐπι-
κίνδυνα βέλη του δὲν ἐφοβείτο, ἀλλ'
ἐτόξευε καὶ τοὺς Θεοὺς πρὸς πείσμα
τοῦ χωλοῦ Ἡραίστου.

.....
Ἡ Κύπρος πᾶσα σχεδὸν περιῆλθεν
εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων· καὶ μόνῃ ἡ
Λευκωσία ἀντίσταται ἔτι, καὶ οἱ Ἐ-
νετοὶ γενναίως ὑπερασπίζουσι τὴν
Ἀμμόχωστον Ἀρσινόην.

Ἄλλ' ἤδη ἡ πόλις ἐάλω καὶ ὁ
πρῶτος ἐπὶ τῶν ὄχυρῶν τειχῶν τῆς
Ἀρσινόης ἀναβάς τοῦρκος, Τσαμπου-
λάττ Πασσᾶς, πίπτει, ὑψῶν τὴν νι-
κῶσαν τοῦ Μωάμεθ σημαίαν. Ἐκτο-
τε οἱ Τούρκοι καθ' ἐκάστην ἀνάπτου-
σιν εἰς τὸν γενναῖον πορθητὴν μικρὰν
κανδήλαν ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐκτισμέ-
νου ἐκεῖ, ἐνθα ἔπεσε μαχόμενος, ὑπὸ
τὴν σκιὰν μεγάλης συκῆς.

Ὅτε δὲ πρὸ δέκα ἐτῶν οἱ Ἄγγλοι
κατέλαβον τὴν νῆσον, πτοηθέντες εἰς
τὸ αἰφνίδιον τοῦτο ἄκουσμα οἱ Τούρ-
κοι, ἀνῆλθον ταχεῖς ἐκ τῶν πενιχρῶν
τῶν οἰκιῶν μέσῳ τῶν ὁποίων ὁ περι-
καλλῆς ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, καὶ
ἀναβάντες τὰς ἐπάλξεις τῆς καλῶς
τετειχισμένης Ἀρσινόης, προσέπεσαν
εἰς τὸ μῆμα τοῦ γενναίου Πασσᾶ,
παρακαλοῦντες αὐτόν, ὡς, ἐγειρό-
μενος, πατάξῃ τοὺς νέους κατακτη-
τάς.

Κίβνες και κιονόκρανα, σωροί λί-
θων και χωμάτων, σπήλαια και ύ-
πόγεια, ἰδοὺ τί ἐναπελείφθησαν ἐκ
τῆς περιπόστου πόλεως τῆς Ἀφροδί-
της, τῆς (Νέας) Πάφου. Ποῦ αἱ ἄλλο-
τε ἔορται καὶ πανηγύρεις, εἰς ἃς μετ'
ἀναθημάτων πανέστιοι συνέρρεον οἱ
Κύπριοι ἐν παμπαις καὶ ἄσμασι, ποῦ,
ὦ Θεά, τῶν σῶν λατρευτῶν τὸ πλη-
θος, προσερχόμενον, ὅπως πρὸ τοῦ βω-
μοῦ σου στείῃ πρὸς σὲ τὴν κοσμοκρά-
τειραν καὶ τὸν πανουργὸν υἱὸν σου
τὴν δευλομένην σπονδήν;

Μάτην ἐνταῦθα ἀνεζήτησα τὴν
Ἀφροδίτην. Αὕτη πρὸ πολλοῦ, τῶν
βωμῶν τῆς καταπεσόντων, ἔφυγε τῆς
εὐνοουμένης αὐτῆς πόλεως καὶ ἄγνω-
στον ἂν διαμένη παρὰ τῷ συζύγῳ
αὐτῆς τῷ χαλῶ χαλκεῖ, παρέχουσα
εἰσέτι αὐτῷ πράγματα ζηλοτυπίας,
ἢ εἰσῆλθεν εἰς χριστιανικὸν μοναστή-
ριον, ὅπως καὶ αὕτη, μετανοοῦσα ἁ-
μαρτωλή, διανύσῃ ἐκεῖ ἐν προσευχαῖς
καὶ νηστεαῖς πρὸς ἐξαγνισμόν τῶν
προτέρων ἁμαρτιῶν τῆς τὸν ἐπίλοι-
πον βίου, καὶ δοξασθῇ Ὁσία, Ἁγία
Χριστιανή.

Πλὴν οὐδέποτε, ὦ Θεά, κατέλιπες
τὸν ἐπίγειόν σου βωμόν. Ἐὰν ἐν Ἰτα-
λίᾳ καὶ Ἰταλίῳ ἐξηφανίσθησαν οἱ
ναοὶ σου, ἐὰν ἐν Κύπρῳ καὶ Πάφῳ
κατέπεσαν οἱ θυόεντες βωμοὶ σου, ἐν
τούτοις βωμοῦς ἔχεις καὶ σήμερον ἔ-
τι, ὡς καὶ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ τὸ
μέλλον, τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων.

.....

.....

